

# SLOVENEČ.

Političen list za slovenski národ.

Pe pošti prejeman veljá: Za celo leto predplačan 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za en mesec 1 gld. 40 kr.

V administraciji prejeman veljá: Za celo leto 13 gl., za pol leta 6 gl. 50 kr., za četrt leta 3 gl. 30 kr., za en mesec 1 gl. 10 kr. V Ljubljani na dom pošiljan veljá 1 gl. 20 kr. več na leto. — Posamezne številke veljajo 7 kr.

Naročnino prejema opravništvo (administracija) in ekspedicija, Semeniške ulice št. 2.

Naznanila (inserati) se sprejemajo in veljá tristoletna petit-vrsta: 8 kr., če se tiska enkrat: 12 kr., če se tiska dvakrat: 15 kr., če se tiska trikrat. Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Vredništvo je v Semeniški ulici h. št. 2.

Izhaja vsak dan, izvemši nedelje in praznike, ob 1/6. uri popoldne.

Štev. 12.

V Ljubljani, v petek 16. januarja 1885.

Letnik XIII.

## Podjetništva na slovenskih tleh.

Kritičen razgovor.

Spisal Franc Podgornik.

(Dalje.)

Narodnega samostojnega gospodarstva po vsem tem na Slovenskem ni iskati, ker Slovencem država in dežele po sebičnih parlamentarnih večinah svojo milost narekujejo tudi v gospodarskem pogledu.

Pa tudi ko bi politična nesamostojnost ne vplivala toliko neugodno na slovenske gospodarske razmere, bi imeli Slovenci križ, v sedanjem času izdatno tekmovati s podjetji nasproti drugim deželam, državi in zunanjemu svetu. V Mariborski „Zori“ sem pred 7 leti opomnil v drugi sestavi, da s pridom se utegne Slovenec na lastni zemlji pošteno preživiti in poprek častno razviti. Majhna zemlja, brez posebnega bogastva nad in pod svojim površjem, bi tudi poleg političnih ugodnosti, sešbno tudi poleg srčne gospodarske zveze z drugimi kraji nikakor ne mogli povzdigniti se do gmotnih sil, kakoršne so potrebne samostojnim narodom sredi mogočnih civilizacijskih ali, pravičnije rečeno, evropskih kulturnih narodov. Takó pa moramo veliko svojega zaslužka celó za živež in ne samo za obleko pošiljati v druge, po najmanj neslovenske kraje, in smo zavisni vsled lastnih potreb od tujcev. Sicer pa smo gospodarski zavisni tudi doma od tujcev, ki kot podjetniki pri nas blago prideljujejo, izdeljujejo, nam prodajajo in tako dobiček raznašajo, kakor jim drago. Zavisni smo od tujcev, naj bodo ti naseljeni pri nas ali drugod, dokler nimamo lastnih podjetništev.

Celó prvi pogoji za moderno, samostojno ali obrtnijo lastnih dežel nam niso dovolj ugodni; železa in premoga pogrešamo n. pr. v primorskih deželah popolnoma, — to pa kaže, da naši zaslužki se trosijo na tuje, in bi dotični slovenski kraji pri vsi drugi samostojnosti ostali zavisni od toliko važne, za samostojno gospodarstvo neobhodno potrebne, ravno imenovane surovine. Dovažanje železa in premoga, ki sta na mestu drugače jako po ceni, stane pa predrago, kolikor hujše visoki tarifi samooblast-

nih železnih gospodarsko gibanje slovenskih dežel nenaravno stiskajo in tako rekoč veliko nameravanih podjetij pred rojstvom zadavijo.

III.

Mnogostranska politična in politično-gospodarska zavisnost, prirodna omejenost gledé na kakovost, obsežnost in zadostnost gospodarskih snovi, zavisnost od preskrbljevanja blaga iz drugih dežel, nedostatnost in neugodnost gospodarskih občil, sešbno železniških prog, konečno pa še malo nagnjenja do samostojnega postopanja v odločilnih gospodarskih oddelkih, — take in enake dejanske, jako neugodne okolnosti in razmere po nikakem ne podpirajo nade, da se iz lastnih narodovih moči raznotera podjetja razvijajo vsaj tam, kjer bi jih politični in občegospodarski razlogi najboljše zahtevali. V obče tedaj bi na prvi hip nastalo vprašanje, ali bi ne kazalo najboljše, namere za samostojno gospodarstvo na veliko kar zatreti in toraj n. pr. tudi trgovini po mestih pustiti tir, po kakoršnem je kupčija hodila doslej. Ali prevdarii je, da tako vprašanje se nam razkrije kot jako nepotrebno, ker, tudi ko bi nam ne bilo hrepeneti po lastnih podvzetjih, bi se tuje podjetništva tudi nadalje, brez nas, med nami množila in vtrjevala. Vsaj vsled politične zavisnosti mi nismo toliko gospodarji slovenske zemlje, da bi mogli, kakor smo že omenili, tujce zapoditi, kakor se je n. pr. v najnovšem času na Ruskem zgodilo judom.

Da se pa tuja podjetništva na Slovenskem množé, kjubu temu, da morajo tudi ona računati z občegospodarskimi in na sploh z vsemi zakoni, ki omejujejo podjetja na slovenskih tleh, je to dokaz, da tuji podjetniki jo znajo, nasproti vsem neugodnostim, vendarle obračati takó, da še izhajajo in celó bogaté. Na Primorskem računijo po nekterih krajih, kjer ravno sedaj tuji nova podvzetja vstvarjajo, sešbno na delavce, zadovoljne z majhno hrano, in vsled tega z nizko dnino. Slovenski narod bi pa že v tem veliko dosegel, ko bi z lastnimi podjetništvimi politične nevarnosti zaprečil in toliko narodno-politično pridobil, kolikor trpi zdaj od strani tujih podjetnikov narodno-politi-

čne škode in izgube. Po tem načelu bi ne bilo na prvem mestu postaviti se na lastne noge zaradi pospeševanja čistih dohodkov, kolikor zaradi narodove varnosti, in še le v drugi vrsti bi se trudile za dobiček, ki bi iz domačega velikega podjetnišvenega gospodarstva dohajal narodu v prid. Če pa tuji kot osamljeni pojedinci z vspehom delujejo najprej, če ne izključno za gmotni dobiček, bi bilo tudi slovenskim podjetnikom možno dobiti plačilo za enaka prizadevanja, samo da pokažejo toliko praktičnega duha, kakor ga prinesejo saboj tuji v naše, od začetka nepoznane jim kraje. Na to stran bi tedaj ne bilo skrbeti, in bi imel narod samo gledati, kako poroštvom mu dajo podjetniški rojaki gledé na narodno politiko.

V poslednjem oziru nam je silno veliko treznosti treba, ker, kakor smo že začetkom omenili, so tudi naši ljudje svoj narod mnogokrat zapustili, zatajili in celó prodajali, ko so se na narodnih žuljih povzdignili do blagostanja in v obče do zunanje sreče. Narod je po hudih skušnjah po pravici nezaupen, in se mu mi čisto nič ne čudimo, če sicer vsplameni v narodni jezi proti krivici, ki se mu godi od strani tujega podjetništva, če se potem pa zopet pomiri in v svoji nezaupnosti in onemoglosti ostaje zopet tam, kjer je bil pred znano mu zaskanano rano. Domača podjetništva je treba toraj takó vrediti, da narod iz njih spozná z vso zaupnostjo očiten svoj dobiček. Vsled tega nam nastaje prevažna naloga, da se z vso odločnostjo najprej v mislih sporazumemo.

Navadno naši, malo da ne izključno samouki podjetniki začenjajo z majhnim, in ko dospejo do večje gmotne moči, se prevzamejo ter v svoji dozdevni vsemogočnosti menijo, da jim narod ni toliko več potreben, da smejo toraj, bolj „gosposki“, politično mišljenje obračati tudi v narodovo škodo. Pa vzemimo že dosti premožnega slovenskega podjetnika, ki je tedaj gledé na pomnoženje svojega imetja od naroda bolj ali manj ali vsaj lahko nezavisen, če tudi vso dotično spekulacijo s podjetji popusti. Tak možak je bolj trden in utegne ostati tudi političen značaj, kakoršnih narod tudi nekaj s ponosom

## LISTEK.

### Kulturno-zgodovinski tipi ter zakoni njih gibanja in razvoja.

Navedimo nekatere zakone zgodovinskega razvoja, sledeče iz uvedanja kulturno-zgodovinskih tipov.

Zakon 1. Vsako pleme ali skupina narodov, ki govori en jezik ali take sorodne jezike, sorodnost katerih je vidna brez natančne jezikoslovne preiskave — sestavlja samostojni kulturni tip, če je po svojih duševnih močeh sposobno za zgodovinski razvoj in so že preživeli svoje detinstvo.

Zakon 2. Da se more civilizacija kakega kulturno-zgodovinskega tipa razvijati, je neogibno potrebna politična samostojnost narodov, ki sestavljajo kak kulturno-zgodovinski tip.

Zakon 3. Načela kakega kulturno-zgodovinskega tipa ne prihajajo k drugemu kulturnemu tipu; vsak tip se razvija po svojih načelih pri večjem ali manjšem vnanjem vplivu.

Zakon 4. Načela kakega kulturno-zgodovinskega tipa se le takrat popolno in vsestransko razvijajo,

če narodi, ki ga sestavljajo, niso ena sama politična celota, temuč sestavljajo politično federalizacijo ali pa sistemo držav.

Zakon 5. Razvoj kulturno-zgodovinskih tipov je podoben tem rastlinam, ki le enkrat obrodé in cvetó, katerih doba rasti je jako dolga in doba cvetja in sadja sorazmerno kratka, a vendar v tem kratkem času obrabi vse sile življenja.

Prvih dveh zakonov ni treba pojasnovati, o njih resničnosti nikdo ne dvomi. Izmed sedmih kulturnih tipov pripadajo trije k semitični narodni družini, ki ima vsak svoj jezik semitične skupine jezikov — kaldejski, hebrejski in arabski — in svojo posebno civilizacijo. Ariška skupina jezikov se deli v sedem jezičnih delov: sankritsko, iransko, helensko, latinsko, heltiško, germansko in slovausko. Peteri izmed njih so sestavljali ali še sestavljajo posebne kulturno-zgodovinske tipe s posebno civilizacijo. Keltiško pleme pa ni osnovalo, a je pomešano z razpadlimi elementi stopilo v kot etnografični material v sestav romansko-germanskega tipa. Kelti so bili izgubili politično samostojnost že v detinski dobi svojega zgodovinskega življenja. Galei in Britanci so vse sposobnosti za samostojni politični, socialni

in umstveni razvoj, le rimsko zavojevanje je krivo, da pri vseh krajevnih ugodnostih niso osnovali posebne civilizacije. Še nobena civilizacija se ni razvila brez politične samostojnosti; če se je pa civilizacija že povzdignila na precej visoko stopinjo, obstane po zgubi politične samostojnosti še nekaj časa, kar vidimo pri Grkih. Ta prikazen ki nima nobene izjeme v zgodovini se razume sama po sebi.

Kakor sužnost zadržuje razvoj posameznega, tako politična samostojnost zavira razvoj narodnosti, ker v obeh slučajih je induvidualnost, imajoča samostojne namene, služiti tujim ciljem. Če zadenejo take razmere posamezno osebo ali celó narodnost že v zgodnji mladosti, brez dvoma mora poginiti. Kelti samo zato niso osnovali posebne civilizacije, ker so prezgodaj zgubili politično samostojnost. Poleg semitiških in ariških plemen sta še dva, druga egiptovski in kitajski, osnovala samostojne kulturno-zgodovinske tipe.

Vsa druga plemena pa niso nikdar razvila samostojne civilizacije, ker so ali bili podavljani od drugih zgodovinskih plemen, ali pa radi neugodnih krajevnih razmer niso nikdar prišli iz divjaškega ali nomadiškega življenja. Ta plemena so ostala na stopinji etnografičnega materiala, da se niso nič vde-



med svoje prištevati. Takim poštenjakom, rekli bi, že podedovana moškost ne dovoljuje, da bi jo krenili z narodno-političnega tiru, po katerem so doslej hodili. Saj pa je tudi psihologično naravno in pri naših političnih zastopnikih po skušnjah vtrjeno, da oni, ki ne hrepeni na vse moči po višem in večem, je skušnjavam spremenljivosti manj podvržen in trdnjši, nego osebe, katerim je edino teženje po boljši poziciji in višem, če tudi ne idealnem vzletu. Na eni strani imamo zaradi tega vetrnjake, na drugi pa zanesljive, trdne možé. Za naš del pa je podjetniški duh vendar prezapeljiv, da ne bi spravil zaradi kaknega dobička tudi gospodarsko vtrjenih podjetnikov s poti, na kateri do tačas niso bili narodu politično v škodo. Pomisliti je samo, da podjetnikov posel je že tak, kateremu je tudi na negotne strani samo za nizki dobiček, in, enako judom, poprašujejo taki ljudje po takem dobičku, kedar imajo njih otroci nagnjenje do kaknega nad gmotnimi interesi vzvišenega predmeta. Drugi ljudje se takim strastnim koristolovcem posmehujejo; ali resnica takih tipov ostane vendar dejanjska.

(Dalje prih.)

## Pogled v Nemčijo.

(Konec.)

Dalje smemo trditi, da tudi tajno glasovanje ni vladi v korist. Bi li nad pol milijona volilcev podpisalo javno volilne listke lastnoročnim podpisom za socijalne demokrate? Bi li Monakovo n. pr. poslalo v državni zbor enega izmed prvih socijalnih demokratov? S kratka: nemški narod ne zaupa nobeni stranki več, najmanj pa vladi. Edini centrum stoji še trdno, in mali hanoveranski David, dr. Windthorst, premagal je Goljata iz pruske Marke, kneza Bismarka. Opozicija ima vedno večino, ako z njo glasuje centrum. In ko bi Bismark razpustil državni zbor? Posledica bi bila, da bi socijalni demokrati posedli še nekaj več sedežev na stroške vladne stranke.

Kdor je v teku let natančneje opazoval Bismarkovo socijalno politiko, mogel se je prepričati, da Bismark želi poddržati vse večje vire zaslužka, delavce in delo. Enake zgodovinske korenine ima tudi kulturni boj. Vsi pruski vladarji od reformacije do Friderika Vel. zahtevali so nekako višjo oblast nad katoliško cerkvijo. Tem vladarjem ni bilo toliko ležeče na protestantizmu, kakor na brezmejni samoblasti „in temporalibus et spiritualibus“; in ravno ta želja ni mogla trpeti in prenašati gorkega sočutja nemških katolikov do rimskega papeža. „Naša hiša“, dejal je prvi pruski kralj, „zgubila bi pri tem gotovo mnogo svoje veljave“. Ko se je govorilo, da bode za Prusijo nastavljen generalni vikar, pisal je Friderik II. kardinalu Fleury-ju: „Rimski škof skuša moje vladarske pravice vničiti; papeževa zahteva spodkopuje temelj kraljevske oblasti in spiritualibus“. Gotovo so tudi temu ali onemu v spominu govori, s katerimi je knez Bismark opravičeval kulturni boj? Na Pruskem tudi veliko k temu pripomore divji vojaški duh. Edini kralj Friderik Viljem IV., ni vklonil svojega vratu ozkorsrčnosti pruske državne tradicije ter je razumel pravice katoliške cerkve. Cerkevno oblast, bodisi protestantska ali katoliška, smatral je on kot težo, ki jo kralj mora nositi, do-

ležila zgodovinskega življenja ali so se pa pospeli na stopinjo razdirajočega zgodovinskega elementa.

Bolj natanko pa moramo pogledati tretji zakon kulturno-zgodovinskega razvoja. Zgodovine najstarejših kulturnih tipov egiptovskega, kitajskega, indijskega, iranskega, babilonskega in asirskega so premalo znane, da bi mogli kritikovati njih posamezne dogodke; pa rezultati teh zgodovinskih zakonov popolnoma potrjujejo. Nikak neegiptovski narod ni sprejel egiptovske civilizacije, in indijske noben narod, govoreči jezik ne sanskritskega korena. K staroindiškemu kulturnemu tipu so pripadali tudi Feničani in Kartaginci, pa prvi so bili z Babilonci istega izvora, Kartagina pa feniška naselbina. Kartagina pa ni razširila svoje kulture na nobeno afrikanško pleme. Kitajska civilizacija se je razprostranila samo med Kitajci in Japanezi, poslednji so najbrž le kitajski izselenci. Hebrejska kultura tudi ni prišla k nobenemu plemenu, ki so stanovali okrog njih.

(Dalje prih.)

kler je ne odloži v „prave roke“. To je on želel, a po njegovi smrti hodila je pruska politika po starem tiru. Julij Bachem piše: „Ko bi se bili braniborsko-pruski vladarji ravnali po nazorih, vključenih v političnih oporokah in drugih državnih aktih, zadnja posledica bi bila posilno vničenje katoličanstva.“ Toda vlada se je morala ozirati na vojaške, gospodarske in posebno na teritorialne odnose. Posebno, ko si je Prusija prisvojila mnogo ozemlja ob Renu, je vlada v Berlinu kar obsipala katolike z obljubami. Da jih ni spolnila, kaže nam zgodovina kulturnega boja. Ko je „bila država pod streho“, treba je bilo spolniti želje narodnih liberalcev.

Toda „centrum“ stoji še trdno in Bismark se je zopet prepričal, da z golim zanikanjem ničesa ne opravi. Ze Richter je pri neki priliki opomnil, da se Bismark v svojih govorih vedno ponavlja. To svedoči, da je tudi s svojimi dokazi proti centru pri kraji in da se umika v kulturnem boju. A on je srdit, neusmiljen nasprotnik, vsako ped zemlje, ki jo mora pustiti zmagaajočemu sovražniku, skuša opustošiti ter ogreniti veselje zmage. Vsak korak, ki ga stori nazaj, je počasen, premišljen. Načelo njegovo je, da čutijo možje njegovo trdo, železno roko, ako ravno kaj privoli. In ko bi prej ali slej imel Bismark v zbornici zopet pokorno si večino, pričel se bo boj z nova.

Ker že govorimo o Nemčiji in železnem Bismarku, recimo še ktero o pruski kolonijalni politiki.

Vzemi v roko kateri koli večji list, v vsakem boš našel kaj „zanimivega“ o Afriki. V člankih, kjer so se prej rešale evropske razmere, pišejo sedaj časniki o črnih kraljih iz Little-Popa. Popisujejo se slovesnosti, kako je ta ali oni „črnc“ za steklenico žganega, pest smodnika ali prgišče bliščega se stekla prodal svoje vladarske pravice belemu možu iz-zamorza; kako so tu ali tam zasadili prusko trobojnico v tuje ozemlje ter je razprostrl pruski črni orel svoja krila nad divjaki. Tudi dobro! Kdo bode vedno čital o kulturnem boju, narodnostnem prepiru, ali celó, kaj je Bismark zajutrekoval? Na jugu, tu se za Prusijo začneja novo življenje! Fata morgana — —

Dobro opiše avstrijski narodni ekonom dr. Neumann-Spallart sedanjo kolonijalno politiko z naslednjimi besedami: „V vseh delih omikanega sveta je kapitalizem velikansko napredoval; polom l. 1873 ga ni vstavil, temveč le zadržal in v pretečenih treh letih se je silno povzdignil. Ti milijoni iščejo kupčije in morejo jo najti le v velikih svetovno-gospodarskih podvzetjih. Male obresti po vsi Evropi svedočijo, da se tekoči kapital v zapadni Evropi ne more zadostno vporabiti, da marveč potrebuje oddaljena, tuja ozemlja. K temu pripomorejo vedno rastoči pridelki s stroji velike industrije. „Prodaja v večem“ je mogoča le na svetovnih trgoviščih. Slednje iskati je naloga posameznih gospodarskih velesil.“

Tudi Bismarkovo kolonijalno politiko moramo soditi s stališča kapitalizma, kateremu gré na roke. In kaj pomenijo Bismarkove besede „pravica do dela“ družega, kakor da mora država preskrbeti delo.

Vendar ne smemo Bismarka prišteti onim socijalnim politikom, ki hoté rešiti socijalno vprašanje z mnogoštevilnimi izselenci; kajti izseljevanje podražilo bi delavske moči in zmanjšalo število vojakov. On namerava le nemško trgovino povzdigniti ter varovati sedanje in prihodnje nemške kupčijske zveze. To potrdi tudi prestolni govor 20. novembra. „Ako ravno ti pričetki kolonijalnih teženj ne spolnijo vseh nad, pripomogli bodo vendar, da se razširijo kupčijske zveze, oživi podvzetni duh, povzdigne izvoznja naših izdelkov in da more naša obrtnija dajati delavcem zaslužnega dela“. Toraj je Bismarkova kolonijalna politika v prvi vrsti socijalna.

Iz malih mejnih prepиров pa kaj lahko nastanejo krvavi boji, in to ni nemogoče, kjer tekmuje toliko držav in narodov. Bismark pa se hoče tudi temu ogniti in prišel je na misel, da bi vlade ob Kongu in Nigru dovolile prosto kupčijo in vožnjo.

Tako se je porodila Kongiška konferenca. Prestopila je še prvotni načrt ter zemljepisno določila afrikanško ozemlje, kjer naj bi bila prosta kupčija.

Bo pa li ta politika Nemčiji donášala kaj dobička, ne moremo trditi, pač pa vemo da je bilo v pomorski izkaz na novo postavljenih mnogo tisočakov v podporo prekmorske vožnje.

H-t-b-r.

## Politični pregled.

V Ljubljani, 16. januarja.

### Notranje dežele.

O „*zatiranem Dunaju*“ izrazila se je jako kratko, toda jako krepko „Gazeta Narodowa“, rekoč: „Pisatelj in tisti, ki je pamflet — da bedrängte Wien — naročil, sta oba za blaznicio zrela. Le-ti ljudje zahtevajo pomoč od državnega zbora za škodo, ki so jo Dunaju židje prizadeli. Da jih le sram ni, kajti ravno ti, ki sedaj za pomoč beračijo so tisti, ki ob vsaki priložnosti večino državnega zbora oštevajo in žalijo!“

Pri nemško-liberalcih, ali takozvanih *Velikonemcih v Avstriji* je pač težko razločiti, kaj je več: ali njihova hudobija in slepa strast, ali pa zagrizenost do Avstrije. Minulo leto je bilo, ko smo poročali, da se je v Česki Lipi začela sodnijska preiskava zaradi hudodelstva veleizdaje pri 5 nemško-liberalcih iz Warnsdorfa. Le-ta preiskava se je na izrečno cesarjevo povelje vstavila in so se vjeti tiči domu spustili. Med temi imata kot politična agitatorja nekaj pomena vrednik Strache in pa starokatoliški župnik — odpadnik Nittel. Kljub temu se je Nj. Veličanstvu zdelo, da le-ti ljudje še ne bodo Avstrije končali, če tudi so si vse za to prizadevali, in — spustili so jih iz ječe. Komaj je telegraf to novico po Warnsdorfu raznesel, že je bilo velikonemško gnezdó v nezmerni radosti. Kakor bi bil trenil, napravili so še tisti večer velikansko bakljado, po hišah so pa zopet pruske zastave črnorudeče-rumene razobesili. Vse pa, kar je imelo zdrave noge ali pa kočije na razpolaganje, drlo je drugo jutro na kolodvor, kajti že prvi poštni vlak pripeljal bo pomiloščene. Vlak se pripelje ob pol desetih; ko pomiloščeni izstopijo, zapojó peveci „das deutsche Lied“. Vrednik Strache se je za tolikošno ovacijo zahvalil v prav kratkih, toda tem bolj jedratih besedah rekoč, da ne vé zahvale na boljši način pokazati, kakor če se bo še z večjo marljivostjo, kakor do sedaj posvetil propagandi velikonemških idej in za prostost. Zaradi tega je bil ravno zaprt. Velikodušno srce našega cesarja ga je oprostilo, in namesto da bi bil kratkovidni zagrizenec sprevidel in si cesarsko milost k sreči vzel, drzne se naravnost reči, da bode še huje roval. Kaj je tukaj bolj obžalovanja vredno ali zagrizenost, ali pa npravna popačenost, je težko vganiti. Ne bomo se pa za mnogo zmotili, ako si vsakega nekaj mislimo.

Slovan je v resnici za vse dober; kamor ga postaviš, opravljal ti bo izvrstno svoje opravilo. Pri vojaki ti stoji ravno tako verno na straži, kakor ti zavedno in mogočno z zelenim perjem na glavi in z zlatim ovratnikom pod vratom na konji sedi. Ravno taka je v državni in drugih službah. Žal, da se ta njegova odličnost tolikrat tudi na slabo prevrže, da svoje spretnosti drugim posveti, in to le premnogokrat našim nasprotnikom ter postane ljut renegat — kukavica, kakor takega Hrvatje imenujejo. Pri nas ravno sedaj ni kdo zna kaj slišati o renegatstvu, tolikanj bolj pa taisto cvete še po našem Primorju in po severnih slovanskih pokrajinah. Najlepše vzore te vrste kukavic pa ima *Moravska* v sebi in se njeno poglavitno mesto Brno v svojem občinskem zastopu posebno odlikuje z njimi. Da je župan Brnski tevton, come il fant, je pač našim prijateljem znano, kajti kdo li ne pozná Winterhollerja? Vrabca poznaš že od daleč po njegovem vrišču, če ga tudi ne vidiš in taka je tudi z Winterhollerjem. Mož ima navado, da vsako leto po enega ali po dva zasoljena govora med svet spusti, v katerih navadno zatirano nemštvo in slovansko povodenj povdarja in proti sedanji vladi ščuje. In on vam je ob enm c. kr. namestniški svetnik! Ob priliki poslednjega volilnega shoda za občinske volitve v Brnu je Winterholler zopet na vsa usta zatrdil: „Brno je nemško mesto in bo ostalo, ter se tako dolgo ne bo vdalo, dokler bo naša volja!“ Da, da, dokler bo naša volja, pritrtili so mu mestni odborniki najčistejše nemške krvi, kakor že njihova imena: „Pokorný“, „Valovšek“, „Nedvěd“ in „Kavka“ pričajo. Janičarji so bili svoje dni najkrepkejši in najhrabrejši turški vojaki in če tudi sami slovanske krvi, vendar najljutejši sovražniki Slovanstva in vendar se je turška mogočnost v prah zdrobila. Kar je božja previdnost Turkom naklonila, tudi oholemu nemčurstvu po Avstriji ne bo izostalo. Razsulo se bo v prah in pepel, iz katerega je nastalo, ker je protinaravno, ker se vsled tega obdržati ne more! To pr..... renegatstvo je enako povsod. Ono je krivo razpora po deželah, da si niti zmernejši med sabo ne zaupajo. Ako bi teh ne bilo, kako lepo bi na Slovenskem bilo, pa tudi drugod!

*Strosmajer* in njegova slovanska politika liberalcem, naj bodo že Nemci ali Madjari, nič več mirno spati ne dá. Na jugu in severu, na iztoku in zapadu hujskajo madjarsko vlado proti velikemu Jugoslovanu in ta pa že sama po sebi Hrvatom ni prijazna, Strosmajerju pa že prav nič ne! Zatoraj so pa liberalnim časnikom vsakojake in še tako maloverne kombinacije dobrodošle, samo, da bi z njimi pri Madjarih Strosmajerja še bolj podkuriti zamogli. Celó vzvišeno krono jeli so vmes vtikati. „Bohemia“ piše, da je bil primas ogerskih katolikov kardinal



Simor nalašč za to iz svoje stolice, iz Grana, poklican v Budapešto, da mu je prvi minister Koltoman Tisza na srce položil voljo prevrženega krone, ktera noče nič več z mirnim očesom gledati državi sovražne agitacije Strosmajerjeve. Škof Strosmajer porablja ravnokar ponujajočo se priliko slavnosti sv. Cirila in Metoda, da se za njo skriva pri svojih panslavističnih agitacijah. Zarad tega, pravi „Bohemia“ je presviti cesar ministru Tiszi naročil, da naj naprosi kardinala-primasa ter naj mu sporoči, da je gorka želja krone same, da naj kardinal v Rim piše do sv. očeta ter naj ga opozori na agitacije Strosmajerjeve. Sploh pa naj sv. oče tudi druge panslavistične škofove na njihove dolžnosti opomni, sicer bi morala ta neljubi posel krona sama opraviti. Ako bi pa tudi sv. oče opominjevanje pri Strosmajerji ne zdalo, odvzela mu bo ogerska vlada škofijo, za kar ima tudi že kronino dovoljenje. Tako piše Slovanom in katoliški veri sovražna „Bohemia“. Kritike o tem se moramo iz laho sprevidljivih vzrokov opustiti, pač pak hočemo vestno poročati, kedar bomo o tem čitali popravke, katerih se na vsak način nadjamo.

Na dnevnem redu skoraj po vseh novinah je škof **Strosmajer**. Komaj se ena njegovih zadev obravnava, že pride druga na vrsto, za to tretja in četrta in tako dalje. Poleg najnovejših poročil, da ga hočejo pripraviti ob škofijo, ako se ne bo Madjarom podvrgel na milost in nemilost, čuje se tudi še, da mu je hrvaška vlada prepovedala nadalje les poškofijskih gojzidih sekati, iz katerih je škof Strosmajer menda več kot štiri milijone goldinarjev dobil, s kterimi je prelepo škofijsko cerkev v Djakovaru pozidal in razne šolske in druge ustanove po Hrvaškem v življenje spravil. Ko bi bil Strosmajer iz škofijskih gojzidov pridobljene novce madjarski vladi v žrelo vtaknil, namesto da je pozidal cerkev z njimi, da je vstanovil Zagrebško univerzo, da je zbiral dragocene slike, da je napravil galerijo slik v Zagrebu, madjarski listi bi ga bili v zvezde kovali, tako mu pa očitajo zapravljivost in opustošenje škofijskih gojzidov itd. Da se bo iz te prepovedi izcimila daljša pravda, je skoraj vrjetno, kajti ohranitev velikanskih stavb, ki jih je Strosmajer izvršil in pa podpora raznih dobredelnih zavodov, zahteva še tudi nadalje večih svot, kterih pa iz škofijske blagajnice ni mogoče jemati, kajti prazna je. Da škof Strosmajer ne bo pri tej prepovedi od vladne strani tiho ostal, temveč da se bo do najvišjega mesta proti taisti krepko pritožil, je gotovo. On je kot škof ob enem tudi začasni gospodar dotičnih gojzidov, ktere toraj tudi uživati sme. Da se tukaj ne more o zapravljivosti govoriti, se samo po sebi umé, pač pak je tu očitno sovraštvo Madjarov do Strosmajerja v poštev vzeti, ki mu mislijo na ta način do živga priti, ker mu drugače ne morejo.

### Vnanje države.

**Srbi** se v najnovejšem času jako bitko pritožujejo o roparskih napadih svojih južno-zapadnih sosedov Arnavtov ali Albancev. Le-ti po večini mohamedanske vere v velikih roparskih četah srbsko zemljo napadajo, ljudi moré in živino odganjajo, kolikor jim je ravno v roke pride. Tak napad na srbsko premoženje napravili so arnavtski roparji v noči pred sv. tremi kralji iz Albanije v Srbijo. Srbskega vojaka, ki je na državni meji na straži stal, so pobili. Ko so si zadosti blaga in živine nabrali, so zginili zopet čez mejo v Albanijo. Srbski orožniki so jim bili sicer takoj za petami, dobiti jih pa le niso zamogli, ker so se roparji že čez mejo umaknili.

Še veliko več, kakor Srbi, trpé pa macedonski **Bolgari** pred Arnavti. Trpljenje njihovo je dospelo že do vrhunca in se mu je ves narod upirati jel. Dan po sv. treh kraljih napravili so v Solunu velik naroden shod, kterega se je 5000 Bolgarov vdeležilo. Ondi so sklenili jako odločen ugovor, kterega hočejo razposlati vsem evropskim velesilam, naj se jih usmilijo in jih pred turškim mečem v varstvo vzamejo. Generalguvernerju Macedonskemu izročili so pa tisti ugovor v podobni spomenice, ktero so poslanci vseh eparhij Solunske in Monastirske škofije podpisali. Bog daj, da bi ne bilo brez svpeha ne ugovori in ne spomenice. Kakor so pa stvari sedaj, se že smemo nadjati, da morda Ruse izvzemši niti ugovori niti spomenice ne bo imela zaželjenega vspeha, kajti zatiran in klanju izročen narod so — Slovani in za te se olikani Evropi ne mudi posebno.

**Laško brodovje** je že pripravljeno, da odrine proti rudečemu morju, kjer bo v Assabu izkrcavalo svoje vojake. Kakor telegram iz Rima poroča, se je med Laško in Angleži menda napravila tajna zveza, vsled ktere se bo Laška na angleško korist vdeležila egiptovskih komedij in bo pri vsem tem, če bo treba celó 10.000 mož tje kaj postavila. Da Italija res nekaj enacega misli, kaže marsikaj na to; kajti najnovejša laška politika se očitno od velesil, posebno pa od Avstrije, Francoske, Nemčije in Rusije, odstranjuje in jako laskavo Angleški približuje. Laška je v politiki že stara lesica in se vedno le na tisto stran nagiba, kjer se kaj dobička nadja. S Francozi v Afriki neče kaj prida opraviti imeti, ker se ne nadja zopet kake Lombardije ali pa kake Venecije pridobiti; pri Angležih in ž njimi v tovaršiji bi se pa morda vendar le še kak košček neobdelane zemlje v Egiptu dobil in za tisto je pa že treba nekaj tvegati se. V to svrhu namenjena je

prva ekspedicija v Assab, o kateri Lahi sami priznavajo, da je to le začetek ob rudečem morji, kteremu bodo večje operacije še le sledile.

O **Angri Pekeni**, ki je v minulem letu toliko glorijske za nemško zastavo med svet spravila in v nemškem državnem zboru tudi že nekaj vrisča naredila, prinesel je angleški „Standard“ nedvomljivo poročilo iz peresa nemškega pomorskega častnika, ki je bil ondi navzoč tadaj, ko so Nemci v Angri Pekeni nemško zastavo razobesili. Dotični spis pravi: „Če se poročilo, ki je Bismarku došlo v roke o zasedeni Angri Pekeni, le količjak na resnico opira ter z mojim strinja, bo velikansk ropot v nemškem državnem zboru gledé pridobitve Angre Pekene. Kaj nam hoče ta puščava, ki nima niti najmanjše vrednosti, ako Nemčija ne bo vsega svojega vpliva na to obrnila, da bi si še pokrajino Damaro k njej pridobila. Cela pokrajina od reke Oranje do Cunene je vam peščena puščava, povsem Sahari podobna in ima le eno samo lukó „Wallfischbai“ imenovano. Vode za pijačo tu ni v celem okraji ter se iz „Kapa dobrega upanja“ v sodih tje kaj uvaževa. Edina reka, ki jo ima dežela, je dostokrat po celih pet let suha, potem pa zopet s toliko silo pridere, da čez celo peščeno pokrajino stopi in bi toraj brez dvoma vse naselbine pokončala in odnesla. Kar je poslopij, postavljena so vsa na golem pesku. Nekaj pomena za Nemčijo pa ima Wallfischbai in to zaradi severno ležečega posestva in tisto si mora Nemčija na vsak način pridobiti, ako hoče kaj dobička od severnih pokrajin imeti. Pa tudi zaradi notranje Afrike je imenitna ova luka in zato si jo mora Nemčija priboriti.“ Toraj ni tolikošne dobrote, kakor so Nemci zavpili o Angri Pekeni.

### Naše slovstvo.

#### Profesor Zupančičevo „Pastirstvo“.

(Dalje.)

V § 10 podaja pisatelj med drugimi dobrimi sveti tudi tega: ne pečati se z zdravilstvom in homeopatijo in dodaja tudi razloge: „Dosti dragega časa (duh. pastir) pri tem potratu, dokaj sitnosti si nakopije in mnogokrat celó svojo čednost postavi v nevarnost“ — besede vredne, da se prevdarijo! Tudi pod d) so zlati nauki in kot posnetek vseh pravil za previdno gorečnost, pravi pisatelj s sv. Pavlom: Nemini dantes ullam offensionem, ut non vituperetur ministerium nostrum.

V § 12 govori o „nekterih, ktere sv. cerkev izločuje od duhovske službe“ ali o nepravilnostih (irregularnostih). Schüch takega paragrafa nima in tudi druge učne knjige nepravilnosti le kratko omenjajo: toraj bi bilo skoro bolje ta paragraf kar izpustiti, ker se dobi itak vsa tvarina v cerkvenem pravu. To-liko bolj vmestni in potrebni pa so naslednji §§ 13 do 16. Na str. 33 n. pr. pripoveduje v opombici:

Star skušen župnik je dal novoposvečencu tale svét: „Napravi si pet zvezkov in na posamezne si zapiši: pridige — katekeze — spovednica — bolniki — razno. Kadar boš pri svojem učenju, branju, premišljevanju ali v svoji službi kaj posebnega opazil, zvedel ali od drugih slišal, brž si zapiši stvar v odločeni zvezek.“ Gospod je poslušal in tako celo zakladnico zlatih nauk si nabral. Morebiti se ne motimo, ako nam je oni poslušni „Gospod“ — pisatelj sam. Da bi ga mnogi posnemali! — Še veliko več vreden pa se mi zdi naslednji paragraf o ascetičnem izobraževanju; vreden je, da bi ga nosil vsak duhovnik „na rokah in na čelu“, kakor so nosili nekdanji Judje v gubicah najimenitnejše zapovedi. Duhovnik brez ascetičnega izobraževanja in ascetičnega duha ni duhovnik. Mislim, da se je že marsikdo o tem prepričal, ki je imel poprej ascetične spise za pretirano domišljevanje, a nazadnje je spoznal, da je tukaj najviša modrost. Srečni smo, da imamo dovolj knjig spisanih od svetnikov. In morala bi biti res čudna stvar, da bi duhovnik brez ascetičnih knjig postal dober — ali vsaj „za silo“ — spovednik. Kako naj bi razumel on duše, ki hrepené po popolnosti? Kako naj bi ločil pravo pobožnost od napačne? Ali ni ravno od tod razlagati, da je v nekterih zadevah toliko praks, kolikor glav?

Ne utegnil bi vsakdo priznavati, da je bilo potrebno govoriti tako obširno „o zakramentalni zmožnosti“, kakor nahajamo v naši knjigi (§§ 17—21); toda kdor nima „Pontificale Rom.“, sme le vesel biti, da ima na malem prostoru opisane obrede nižega in višega duhovskega in škofovega posvečevanja s primerno razlago. Kako lahko jo porabi za liturgijski govor!

To-liko potrebnejša pa je tvarina, ki se obravnava o „cerkvenim pooblaščenji“ §§ 22—25 o pravicah, oblastih in dolžnostih, ki so najtesnejše sklenjene z

mašništvom ali pa se mu dodajo (jurisdictio.) Večidel govori o istem predmetu cerkveno pravo, ali za prakso je tukaj prav lahek pregled. Posebno je § 25 o dolžnosti stanovališča opomnil zastarelih a vendar veljavnih škofijskih naredeb. — S tem se konča I. del — o osebi. — II. del govori o duhovnem pastirji „učitelji“ na prižnici in v šoli.

(Dalje prih.)

### Die Pfarrconcurs-Prüfung.

(Von Valentin Nemec.)

Ker ste v „Slovenec“ odločili poseben prostor za „naše slovstvo“, in v ta predal sprejemljete tudi poročila o naših knjigah, čeravno so v tujem jeziku pisane, prosim Vas, da blagovolite tudi naslednje naznanilo in priporočilo v prilogi Vam poslane nove knjige: „Die Pfarrconcurs-Prüfung priobčiti.

Dr. Valentin Nemec, profesor cerkvenega prava v Celovski bogoslovnici, je v tej knjižici zbral vse važnejše cerkvene določbe o farnih izpitih, iz kterih določeb se lahko prepričamo, koliko važnost da so papeži in cerkveni zbori tej naredbi pripisovali in s koliko skrbjo so vedno pazili, da bi se farni izpiti v redu vršili; kajti od pravilno se vršujočih farnih izpitov zavisi nameščenje primernih farnih predstojnikov in od teh večidel dušni in telesni blagor vernikov. Koliko da vpliva lahko župnik na sebi izročene vernike, pravi sv. Alfons (H. A. Fr. VII. n. 31): „A bonis parochis pendent boni mores et salus populorum. Si in regione bonus parochus adest, ibi videtur florere devotio, Sacramentorum frequentia, oratio mentalis et bonum exemplum; sin autem parochus erit pravus, tota regio vitiis et scandalis redundabit.“

Veliko je toraj na tem ležeče, da se na vsako mesto postavi pravi mož, ki je po svojih sposobnostih najbolj pripraven na vse strani obstoječim razmeram zadostovati. In da se taki možje spoznajo, bila je od nekdanj zapoved, take duhovnike, kteri so za kakšno izpraznjeno nadarbo prosili, skušati, ali imajo vse potrebne telesne, duhovne in uravne sposobnosti ali ne, in cerkveni Tridentinski zbor je naravnost zapovedal, da se za vsako izpraznjeno faro mora razpisati farni konkurs ali farni izpit, pri kterem se imajo presoditi vsi prošniki za izpraznjeno faro, da se potem najvrednejšemu podeliti zamore. Knjižica, o kateri govorimo, kaže nam v § 1. staro cerkveno disciplino o tem, potem pa obširniše govori, kaj je Tridentinski zbor o tem določil, kaj so razne cerkvene in posvetne oblasti k temu rekle in na kaj je zdaj paziti, da se ti izpiti pravilno vršijo. Č. g. pisatelj pravi v predgovoru, da je to tvarino zbral pred vsem za to, da bi pri škofijskih sinodah, ki imajo nalogo sinodalne izpraševalce voliti, cerkvene določbe o tem pri rokah imeli; vendar ne gledé na ta namen bode knjižica itak vsakega duhovnika zanimala.

Ta knjiga je tiskana in založena v tiskarni družbe sv. Mohora, dobiva pa se v bukvarni gosp. A. Raunekerja (E. Liegel) v Celovci, iztis po 70 kr.

S.

### Domače novice.

(Cesarjev dar) 250 goldinarjev prejel je samostan minoritov v Piranu za popravo podobe sv. Frančiška, ktero je leta 1519 naslikal Carpaccio, pristaš stareje Benečanske slikarske šole.

(Snega) je padlo zadnje dni toliko, da ljudje že dolgo ne pomnijo tako velikega. Pota in ceste so tako zametene, da bode treba veliko truda in dela, preden bodo prekidane. Tudi železnice imajo veliko zaprek in vlaki prihajajo jako neredno. Poštni vlak, ki je odšel včeraj popoldne ob 1/2 2. uri iz Ljubljane, običal je okoli treh pri Planini v snegu in ni mogel ne naprej ne nazaj, dasi so bile vprežene dve mašini spredaj in dve zadej. Popotniki so morali čakati do osmih, ko je prišel brzovlak, da so se ž njim odpeljali naprej. Vlak sam ostal je prazen na Planini in je o polnoči še tam stal. Brzovlak prišel je namesto ob polu osmih, še le ob devetih zvečer na Rakek. Veliko zamudo je imel tudi poštni vlak, ki se je sinoči ob polu sedmih odpeljal iz Trsta. Tam je deževalo in do Nabrežine ni snega. Okoli Divače pa in okoli Gorenjih Ležec je tako silno mēdlo in je burja brila, da so se konduktérji komaj obdržali na vozeh. Namesto ob 1/4 11. uro prišel je ob 1/2 12. na Rakek in še le ob 3/4 2. uro čez polnoč v Ljubljano, kamor bi bil imel priti že ob 1/4 4 popoldne. Tudi kurirski vlak imel je čez



poldrugo uro zamude ter je prišel namesto o polnoči še le za poštanim vlakom proti dvem čez polnoč v Ljubljano. Včeraj je po Krasu tako silno mēdlo, da si človek skoraj ni upal iz hiše, pa tudi danes je po Ljubljani snežilo. Po mestu vse mrgoli delavcev po strehah, ki sneg doli mečejo, da bi se pod njegovo težo strehe ne porušile. Iz Čubranskih gojzdov prisedši popotniki pripovedujejo, da je tam sneg čez pol drugi seženj debel. Bog daj skoraj lepega vremena.

(Ljubljanska „Zvezda“) je lepa, kadar začne gorko solnce muzevne kostanje ogrevati, da se ozelené in gosto senco po vseh šetališčih razprostró; Ljubljanska „Zvezda“ je lepa, kadar vesela godba veselim šetalcem živahne melodije svira; ona je lepa tudi v bogati jeseni, kadar se temno-zeleno perje zrumeni: tako lepa pa, kakor je ravno sedaj, ni vsako leto, je le redkokrat. Kakor po kaki trdnjavi izpeljana so med visokimi nameti snega sprehajališča; nad tistimi pa pripogibajoče se drevje, vse, kakor v belo tanjšico povito ali pa iz samega — alabastra. Kdor hoče videti, kako krasen da je ta zimski kraj v sredi mesta, napravi naj tje kaj mali sprehod. Še mnogo lepši in čarobniši je pa pogled v snegobeke nasipe zvečer, kadar so po „Zvezdi“ že luči prižgane, ki se v tisoč in tisoč kristalnih drobnih sneženih kosmičev vtrinjajo. Človek ondi šetajoč vse druge misli o zimi in njeni krasoti zadobi, kakor pa doma pri gorki peči ali pa zunaj mesta na otožni enakolični sneženi ravani. Kar se v „Zvezdi“ vidi zimske krasote, ni je videti kmalo kje drugod, kajti kar tukaj lepoto še povišuje, je lep red v drevju in podoba „zvezde“; vse to pa v gozdu pogrešaš.

(„Ljudske knjižnice“) I. zvezek s povestjo: „Mladi Ladis“ došel nam je te dni. Povest je preložil „Slovenčevim“ čitateljem že iz prevođa „Gašparja“ znan rodoljub č. g. J. S. Gombarov na Štajarskem. Silno nizka cena in domača beseda „knjižnice“ priporočate se že same po sebi našemu narodu za obilno podporo. Kakor smo že omenili, velja vsak zvezek po 4 tiskane pole obsegajoč, s pošto prejet 8 kr. Naročnina te najceneje naše literature znaša na leto 1 gld. 70 kr., na pol leta 90 kr. in na četrt leta 48 kr., ter naj se pošilja Leonovi tiskarni v Maribor.

(† Gosp. Jožef Kučera), okrajni in železniški zdravnik v Radečah pri Zidanem mostu, je umrl včeraj zjutraj ob 4. Pokopan bode jutri popoldne ob 2. Naj počiva v miru!

(Noderer), najnovejši slepar, ki so ga na Dunaji prijeli, priporočal se je tudi Slovencem. po nekterih slovenskih listih. Ali se mu je kdo vsedel na limance, ne vemo. Med svojo vabo je imel tudi priporočilo: za dajanje dobrih svetov kapitalistom, kateri imajo borzne papirje po dražih kurzi v rokah. Pozabil pa je mož pristaviti: „Kako se jih lahko brez truda znebijo.“ Le njemu namreč jih je bilo treba v prodajo izročiti. Kar je slepar v tem smislu od ljudi prejel za borzno poslovanje, je bilo, kakor proč vrženo. Lahkoverni pošiljatelj ni več videl niti denarja niti vrednostih papirjev. Čudimo se, da so tudi nekteri slovenski listi ali tako lahkoverni, ali tako lakomni, da zarad nekterih krajevarjev take in-serate sprejemajo ter s tem marsikterim svojim čitateljem veliko nesrečo napravijo. Enako je s tistimi nemškimi srečkami, ki so v Avstriji oestro prepovedane in vendar priporočil in naznanil takih loterij in srečk mrgolé vsi časopisi! Čuden svet!

(Iz poštne hranilnice.) Najnovejša okrožnica, ki leži pred nami, priobčuje izkaz o dosedanjem prometu pri omenjenem zavodu. Od 12. januarja 1883 do 31. decembra 1884 bilo je 3,311.333 vlog za 64,763.350 gld., a izplačil 574.945 za 50,067.249 gld. Od tega je samo leta 1884 bilo 1,490.577 vlog s 56,586.461 gld., izplačil pa 180.250 s 47,121.198 gld. Ostatek pride za leto 1883. Minolega meseca izkazano je 131.038 vlog za 11,654.925 gld., izplačil 51.026 za 10,048.470; od tega pride na VII skupino (Tirol-Vorarlberg-Primorje-Dalmacija) 7.338 vlog s 710.566 gld. in 2.175 izplačil s 469.714 gld., na VIII skupino (Štajarsko-Kranjsko-Koroško) pa 8.452 vlog s 802.026 gld., a izplačil 2.320 v znesku 230.189 gld. Število vložnikov narastlo je za 6.011. Imeteljev „rentnih knjižic“ je 6.233, za katere hranilnica varuje 2,650.750 gld. nominala. Izmed 428.753 vložnih knjižic, ki so v prometu, je 7.981 nemško-slovenskih. — Borzno poročilo pravi, da znani „polom“ pri privatnih bankah nič ni vplival na državne pa-

pirje, katerim „kurz“ raste vzlasti od tistega časa, ko je finančni minister v državnem zboru predložil proračun za leto 1885. Papirna renta je 31. decembra dosegla 82.20, kje je danes, pogledj brzojavno poročilo na dotičnem mestu v „Slovenca“. — Na zadnji strani okrožnice je poročilo o „šolskih hranilnicah“ na Ogerskem. Te so začele delovati l. 1876, takrat je 2.621 učencev shranilo 13.337 gld., l. 1884 je na 317 krajih in 458 šolah 24.085 učencev vložilo 151.461 gld. — Kako se pruski feldmaršal Moltke zanima za šolske hranilnice? On ima posestvo v vasi Creisau. Ako šolar vloži prvih 10 vinarjev, priloži mu maršal jednaki znesek. Privarčuje li otrok tekom četrt leta 1 marko, toraj vodstvo maršalovega posestva pridene jednako vsotico. Tako je do zdaj 86 otrok v Creisavi shranilo 1200 mark, ki so vložene v okrožni hranilnici. Maršal plačuje tudi vse knjižice za dotične varčevalce.

(Loterija „Narodnega doma.“) Pri žrebanju dobitkov „Narodnega doma“ zadele so nadalje dobitke naslednje številke: 42.006, 53.999, 53.034, 14.396, 70.102, 69.043, 53.474, 35.811, 46.044, 9.586, 20.004, 74.085, 75.077, 32.131, 23.969, 3.071, 83.289, 37.648, 10.150, 17.381, 1.123, 35.120, 57.840, 71.645, 79.215, 83.664, 9.113, 4.504, 34.869, 73.648, 97.083, 59.174, 87.161, 69.508, 64.183, 95.832, 73.789, 32.371, 30.176, 74.201, 31.194, 86.933, 78.279, 38.935, 62.430, 10.585, 36.848, 8.637, 94.975, 73.124, 8.526, 9.503, 6.388, 91.924, 18.054, 41.141, 86.625, 78.020, 91.810, 70.319, 33.120, 18.576, 79.795, 77.680, 90.265, 7.763, 30.271, 72.502, 37.666, 58.206, 89.016, 35.110, 56.313, 60.591, 34.523, 21.273, 49.039, 14.150, 95.171, 47.405, 19.331, 21.983, 17.530, 75.283, 96.004, 31.499, 73.714, 7.434, 514, 99.266, 63.555, 65.965, 27.521, 83.903, 37.862, 64.246, 20.988, 35.149, 71.719, 38.216, 75.233, 62.773, 41.842, 87.765, 33.855, 83.382, 86.903, 5.195, 1.331, 10.068, 95.197, 45.255, 67.987, 98.038, 42.095, 54.638, 50.405, 80.402, 81.303, 52.295, 29.574, 94.389, 38.040, 12.808, 64.898, 37.553, 56.386, 3.451, 42.725, 27.107, 15.792, 84.714, 16.205, 1.891, 25.220, 42.954, 39.761, 15.446, 69.414, 89.947, 19.834, 10.266, 27.240, 9.611, 39.681, 65.912, 32.455, 6.115, 30.615, 35.430, 48.111, 88.405, 14.527, 59.059, 10.915, 29.918, 18.439, 17.937, 88.909, 40.872, 26.121, 34.958, 26.759, 70.821, 11.067, 32.586, 18.220, 64.336, 98.984, 14.086, 78.095, 33.972, 83.473, 46.905, 61.425, 60.547, 49.959, 40.956, 6.931, 78.221, 79.978, 53.952, 41.561, 72.891, 43.820, 8.347, 75.093, 69.263, 34.254, 79.046, 84.850, 98.148, 39.007, 13.058, 97.658, 79.986, 77.568, 45.382, 47.964, 5.345, 16.989, 52.926, 20.040, 54.674, 53.264, 6.081, 83.241, 44.716, 85.206, 48.896, 86.964, 70.709, 43.015, 26.757, 4.108, 71.860, 15.254, 67.653, 42.099, 60.951, 87.857, 50.153, 60.413, 35.229, 20.907, 80.721, 2.390, 34.305. (Konec prih.)

## Telegrami.

Frankfurt o. M., 15. jan. Nagrada tistemu, ki bi Rumpfovega morilca ojavil, zvišala se je od 3000 na 10.000 mark.

Antwerpen, 15. jan. Tukaj so prijeli moža, ki je na sumu vdeležitve pri Rumpfovem umoru.

Rim, 15. jan. Mancini je, na razne interpelacije odgovarjaje, rekel, da ima laška ekspedicija v Assab nalogo, prejšnje spoštovanje laški trgovinski zastavi zopet pridobiti, znanstveno preiskovanje v Afriki od iztočne strani podpirati in če mogoče, Bianchi-jeve morilce kaznovati. Mancini pravi, da so politične razmere z Nemčijo v kljub izgnanstva Cireninijevega prijazne ostale.

Madrid, 15. jan. V Granadi je potres razsul 3240 hiš.

## Tuji.

14. januarja.

Pri **Maličih**: Oreschnik in Knecht, trgovca, z Dunaja. — Robert Poltnig, trg. pot., iz Grada. — D. Beer, gostilničarjeva soproga, iz Opatije.

Pri **Stoncu**: Schnitzl, trgovec, z Dunaja. — L. Sevar, trgovec, iz Nove vasi. — J. Philip, trgovec, iz Dombovára. — Karl Walschleb, trgovec, iz Lichtenfelda. — pl. Fichtenau, grajšak, iz Zagreba. — Frano Kregar, zakristan, iz Radolice. — Frane Murnik, c. kr. stotnik v pokoju, iz Bleda.

Pri **Južnem kolodvoru**: Fabbri in Batzani, iz Forla. — Alojzij Jerše, duhovnik, iz Trnovca.

Pri **Avstrijskem caru**: Jakob Morsan, konduktér, iz Gorice.

## Umrli so:

14. jan. Frančiška Premk, hišnega posestnika hči, 7 let, Gruberjeve ulice št. 7, davica.

V bolnišnici:

10. jan. Jakob Hribar, hišni posestnik, 43 let, jetika.

12. jan. Jožef Koščak, gostaj, 62 let, vsled vnetice reberne kože. — Lovrene Prestopnik, delavec, 28 let, Pneumothorax.

## Društvu za napravo zvonov za cerkev Jezusovega presv. Srca v Ljubljani

so darovali gg.:

|                                             |   |            |
|---------------------------------------------|---|------------|
| 665. Uršula Peterlin . . . . .              | — | gl. 40 kr. |
| 666. Usmiljenke v Pačloviču . . . . .       | 1 | —          |
| 667. Usmiljenke v Hudemcu . . . . .         | 1 | —          |
| 668. M. Lipovšek, župnik v pokoji . . . . . | 1 | —          |
| 669. Marija Drol . . . . .                  | 1 | —          |
| 670. M. P. . . . .                          | 2 | —          |
| 671. Primož Jan, župnik . . . . .           | 1 | —          |
| 672. Uršulinke v Saleburgu . . . . .        | 3 | —          |
| 673. Valentin Müller, prost . . . . .       | 2 | —          |
| 674. Jože Borštnar, kaplan . . . . .        | 1 | —          |
| 675. Urša Klopčič, molarica . . . . .       | 5 | —          |
| 676. Marija Turk, trgovka . . . . .         | 1 | —          |
| 677. Usmiljenke v Lincu . . . . .           | 3 | —          |
| 678. Janez Perdan, trgovec . . . . .        | 5 | —          |
| 679. Marija Perdan . . . . .                | 5 | —          |
| 680. Ivan Alijančič, kaplan . . . . .       | 5 | 55         |
| 681. M. B. . . . .                          | 5 | —          |
| 682. Marija Alijančič . . . . .             | 2 | —          |

## Dunajska borza.

(Telegrafčno poročilo.)

16. januarja.

|                                               |     |        |     |
|-----------------------------------------------|-----|--------|-----|
| Papirna renta po 100 gld. . . . .             | 83  | gl. 10 | kr. |
| Sreberna . . . . .                            | 83  | —      | 90  |
| 4% avstr. zlata renta, davka prosta . . . . . | 105 | —      | 70  |
| Papirna renta, davka prosta . . . . .         | 98  | —      | 30  |
| Akcije avstr.-ogerske banke . . . . .         | 862 | —      | —   |
| Kreditne akcije . . . . .                     | 298 | —      | 10  |
| London . . . . .                              | 123 | —      | 70  |
| Srebro . . . . .                              | —   | —      | —   |
| Ces. cekini . . . . .                         | 5   | —      | 80  |
| Francoski napoleond. . . . .                  | 9   | —      | 78  |
| Nemške marke . . . . .                        | 60  | —      | 35  |

V **Katoliški Bukvarni v Ljubljani** se dobivajo naslednje knjige:

## Horae diurnae

Breviarii Romani.

Natis leta 1884 v Ratisboni.

Velikost knjige je 13 cm. in širjava 9 cm., tako da se dá pripravno v žepu nositi. — Cena vezani knjigi je: v finem črnem šagrinastem usnji z zlato obrezo samo 3 gld.; je pa tudi v bolj priprosti vezih v zalogi in sicer po 2 gld. in 2 gld. 40 kr.

## Graduale

de tempore et de sanctis juxta Rituum Sacrosanctae Romanae Ecclesiae cum cantu.

Natis leta 1882.

S pridevkom:

## Addamenta

ad Graduale Romanum sive Missae novissimae Sancto-rum A. S. R. C. pro ecclesiae universalis praescriptae aut aliquibus locis concessae cum cantu.

Natisjeno leta 1884.

Velja v pol-šagrinastem usnji 3 gld.

## Organum comitans

ad

## Graduale Romanum

a Haberl et Hanisch.

1884.

Velja v pol-šagrinastem usnji 7 gl. 20 kr.

Častno diplomo: v Zürichu 1883.

Zlato svetinjo: v Nizzi 1884, v Kremsu 1884.

## Svirála

(Spielwerke),

ki 4—200 komadov svirajo, brez ali pa s posebnim povdankom, z bobničem, zvončki, kitarico, rajskimi glasovi, harpo itd.

## Sviralne skrinjice

(Spieldosen)

od 2—16 komadov; dalje: stala za smodke, švicarske hišice, albumi za slike, pisalna priprava, omariče za roko-vice, obtežniki, vaze, tabačnice, mizice za mojskre, stekle-nice za vino in pivo, stoli itd. Vse na sviranje. Vedno najnovejše in najzbornije, posebno pripravno za razne darila, priporočá

## F. H. Heller

v Bernu na Švicarskem. (8)

Le kdor naravnost od nas naroči, dobi pravo blago; cenilnike s podobami pošiljamo franko.

Swiss Patent No. 1884 of 1884  
Najboljše komade, vredne 2000 frankov, razdeljene med kupce od 1. decembra 1884.

Tisk „Katoliške“ Tiskarne v Ljubljani.

Izdajatelj in odgovorni vrednik Jožef Jerič.